

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ У ШКОЛІ

*Уляна Галабурда,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література)»
Надія Сеньовська,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти*

Виховний процес у закладі загальної середньої освіти вивчається та акцентується різними дослідниками, педагогами та методистами, котрі наголошують на важливості та необхідності якісного патріотичного виховання у школі. «Виховання – це процес цілеспрямованої, систематичної, організованої і планомірної взаємодії вихователя і вихованця, під час якого відбувається вплив на свідомість, підсвідомість, пізнавальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери вихованця з метою формування у нього наукового світогляду, високих моральних, громадських і професійних рис для формування його особистості» [3, с. 206].

У сьогоденній час, беручи до уваги російсько-українську війну, як ніколи постало питання виховання патріотично налаштованих та національно свідомих майбутніх громадян. «Громадянсько-патріотичне виховання – основа, на якій ґрунтується суспільство держави. Суть громадянськості – у вмінні й необхідності жити інтересами рідного народу, власної держави. Таким чином, виховувати в дитині громадянина — це означає навчати її жити заради Батьківщини» [1, с. 4].

Національно-патріотичне виховання є пріоритетним у виховній роботі школи та вчителя. Це орієнтування на українську культуру, мову, традиції. «Головною метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності» [2].

У тому, як проводити національно-патріотичне виховання, у вчителів є вибір. Це виступи та концерти з певною тематикою чи приурочені до важливих подій і дат; виховні години; профілактичні бесіди; зустрічі із запрошеними гостями тощо. Не варто забувати, що на кожному уроці також має

реалізовуватися виховна мета, у якій завдання вчителя прописати на згодом реалізувати і патріотичні аспекти виховання.

Під час проходження педагогічної практики у 2024–2025 навчальному році (з 02.09 по 25.10) у Тернопільській загальноосвітній школі І–ІІІ ступенів № 14 імені Богдана Лепкого в 6-Б класі, велика увага приділялася саме патріотичному вихованню учнів.

Найперше, на уроках української мови та літератури завжди відводився час для наголошення на певних національно-патріотичних виховних елементах різних тем. До прикладу, на уроці літератури під час вивчення теми: «Микита Годованець. Байка «Голуб і Лелека» обговорювали патріотизм, тугу за Батьківщиною, причини покидання та повернення до домівки і проводили таким чином паралелі із реальним життям українців.

Також була проведена вікторина «Юні знавці» на якій не лише підкріплювали та підсумовували здобуті знання, а й наголошували на дуже важливих аспектах у вивченні української мови, українських авторів та їхніх творів. Крім того, під час вікторини, учні цитували вірші, співали народні пісні та згадували українські прислів'я, приказки, казки.

Найважливішим заходом на якому найобширніше та найґрунтовніше піднімалися теми патріотизму, національної свідомості та громадянської відповідальності, була лекція-презентація на тему: «День хлопчиків» чи свято Захисників і Захисниць?». На заході торкалися тем Козаччини, УПА та С. Бандери, Революції гідності, анексії Криму і, звичайно є, війни з росією. Із пошаною згадували волонтерів та медиків та, головне, наголошували, що звання воїна та захисника немає гендеру. Матеріали було надано командою освітнього волонтерського проєкту «Патріотичні й небайдужі» (<https://www.facebook.com/profile.php?id=61555874657142>). Окрім, власне, викладу вчителя, застосовувалися відеометод (перегляд кліпів патріотичних пісень) та обговорення комп'ютерної презентації.

Під час спілкування з дітьми було відзначено їхню обізнаність, цікавість, бажання говорити на ці теми та з ентузіазмом відповідати на поставлені питання.

Варто відзначити, що підняті теми були важливі, хоч і непрості для обговорення і осмислення. Тому таким суттєвим є правильний підхід до обговорення, що допомагає у формуванні основ національної свідомості учнів.

Національно-патріотичне виховання має відігравати вирішальну роль у становленні національно-свідомої молоді, стати засобом відродження національної культури, та стимулом до пробудження таких моральних якостей, як совість, повага, гуманізм, почуття власної гідності. І воно здійснюється ефективніше, якщо ідеї патріотизму закладаються не лише в сім'ї, а й у школі – на уроках, виховних годинах та позакласних заходах.

Список використаних джерел

1. Краці виховні заходи. Сценарії / Упоряд. О. В. Гноінська. Харків. Веста. 2009. 320 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання. *Національний університет «Львівська політехніка»*. <https://lpnu.ua/viddil-molodizhnoi-polityky-ta-sotsialnoho-rozvytku/kontsepsiia-natsionalno-patriotichnoho> (дата звернення : 16.10.2024)
3. Попадич О. Теоретичні основи виховної роботи з майбутніми педагогами вищої школи у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник ужгородського університету. Випуск 2 (41). Ужгород. 2017. С. 206–209*